

VOOR ECLECTISCHE NATUURRELIGIE BEOEFENAARS

HELLENISMOS RELIGIE



FEESTEN & SPELEN

Inhoud

Olympische Spelen en Feesten in de oudheid.
Ritueel van het vieren van een feest.

Opdracht

Zoek op de website <http://www.hellenion.org/index.html> naar de jaarfeest kalender en print deze uit. Wat zie je? Wat weet je nu? Welke feest(en) spreek jou het meest aan en waarom? Neem de kalender bij de volgende les mee.

Vieringen bij de oude Grieken.

Belangrijke gebeurtenissen, zoals landbouwfeesten, werden gevierd met rituele spelen, het zingen van liederen en met speciale optochten, waarbij vaak maskers van goden werden gedragen. Dit geldt vooral voor de cultus van Dionysos, de God van de wijn, de bedwelming en een beetje van de landbouw. Uit deze gemaskerde optochten zijn later de Griekse tragedies en komedies voortgekomen. Wanneer belangrijke beslissingen moesten worden genomen vroeg men vaak om raad. Men trok naar de tempel in Delphi om een orakel, een raadgevende uitspraak van de goden, te vragen.

Een dergelijk orakel kon, deels door zich in vage uitspraken te hullen en deels door grote politieke kennis verrassend goede voorspellingen doen.

Ook de oerelementen, aarde, water, vuur en lucht, vormde de basis van het geloven en denken van de oude Grieken.

Feesten

Ter ere van de meeste Goden werden door bepaalde bevolkingsgroepen of door de gehele stadstaat jaarlijks op gezette tijden feestdagen gevierd, die gekenmerkt werden door speciale offers, door processies en dikwijls ook door allerhande wedstrijden en festivals. Deze laatste waren zelfs hoofdbestanddelen van de panhelleense godenfeesten (ter ere van Apollon in Delphi, ter ere van Zeus in Olympia en Nemea, ter ere van Poseidon op de Isthmus); in Athene waren de voornaamste feesten de Panathenaeën en de Dionysia.

Welke Feesten vierde men? (Door Suzanne)

Iedere stad en streek had zijn eigen feesten. Het lijken wel veel feesten, maar veel feesten werden niet overal gevierd. Ik heb geprobeerd zo volledig mogelijk te zijn.

Vroegen kende men geen maanden, maar manen zoals een ieder weet telt is de duur van een maan 28 dagen.

Het nieuwe jaar begon bij de oude Grieken met nieuwe maan die in de maan(d) juni valt. Men telde dus vroeger 28 maandagen per maan(d) vanaf iedere nieuwe maan. Omdat men niet weet wanneer de nieuwe maan begint in het volgend jaar, kan men ook geen vaste data benoemen voor een feest, vergelijkbaar met Pasen en Pinksteren.

Voorbeeld: nieuwe maan valt op 18 juni, dan is het 1^{ste} feest van Hekatombaion op 19 juni, men telt er 1 bij 18 juni op. 4^{de} van Hekatombaion 4 bij 18 juni tellen, 12 de feest, tel dan 12 dagen bij 18 juni op enz.

De eerste maan van het nieuwe jaar heet dus **Hekatombaion** de maand is genoemd naar een epithetum (titel) van de God Apollon, een hekatombe is een offer van honderd dieren en werd o.a. aan de God Apollon geschonken.

1^{ste} dag van Hekatombaion: Zomer zonnwende: het Griekse nieuwe jaar begon op de nieuwe maan na de zomerzonnwende.

4^{de} dag van Hekatombaion : Aphrodisia: De Godinnen (hun beelden) Aphrodite en Peitho (overtuiging) werden ritueel gebaad. De tempel van Aphrodite werd met het bloed van een duif gereinigd. Daarna werden de beelden in processie naar de badplaats gebracht.

12^{de} dag van Hekatombaion: Kronia: een feest ter ere van de God Kronos (de Vader van Zeus). Kronos was de God van de oogst en Hij wordt met een zeis afgebeeld. Kronos was ook de God van de tijd. De afbeelding Kronos met zeis is bij ons bekend als Vader Tijd. Het was een groot oogstfeest, waarbij de slaven samen met hun meesters aten.

28^{ste} dag van Hekatombaion: Panathenia: de verjaardag van de Godin Athena. De avond voor de processie werd een nachtwake gehouden. Bij zonsopkomst werden offers gebracht aan Eros en Athena, op het altaar van Eros. Er werd een race gehouden waarbij het heilige vuur naar het altaar van Athena werd gebracht. Ieder vierde jaar werden de Grote Panathenaia gehouden, de Godin kreeg een nieuw gewaad aangeboden. In een grote processie werd het gewaad naar het beeld van de Godin gebracht. Het gewaad werd op de knieën van het beeld gelegd en later opgeborgen in de schatkamer van de tempel. Athena kreeg haar nieuwe gewaad pas aan tijdens het Plunteria-feest. Tijdens de Panathenaia werden ook offers gebracht aan Athena Hygieia (de Athena Die waakte over de Gezondheid) en Nike (Godin van de Overwinning). Na de processie volgden drie of vier dagen van sport-en kunstwedstrijden.

Metageitnion (tweede maan, start dan op nieuwe maan in juli) Wederom een epithetum van de God Apollon. Metageitnion betekent verwisselen van burens.

16^{de} dag (tel dan 16 dagen verder vanaf de nieuwe maan in juli): Kourotrophos (grootbrengen) Hekate en Artemis. Tijdens dit feest werden offers gebracht aan Hekate en Artemis voor de bescherming die Zij gaven over kinderen en voor Hun hulp bij de opvoeding.

19^{de} dag van Metageitnion .: Heldinnen. een feest ter ere van Heldinnen, maar welke is niet meer te achterhalen.

20^{ste} dag van Metageitnion: Hera Telkhinia, een klein feest ter ere van de Godin Hera van de plaats Telkhis. Dit was een plaats op Kreta.

25^{ste} dag van Metageitnion: Zeus Epoptes, een feest ter ere van Zeus Epoptes (de toezichthouder).

Verder werden deze maand nog twee feesten gegeven. De Metageitnios, een buurtfeest ter ere van Apollon en de Dag van Herakles gevierd door atleten in de sportzaal van Kunosarges. Van beide feesten staat de datum niet vast.

Boidromion (derde maan, aug-sept). Wederom een epithetum van Apollon, het betekent te hulp schieten wanneer iemand om hulp roept.

2^{de} dag van Boidromion: Niketeria, een feest ter ere van Nike (Godin van de Overwinning. Nike was een Vriendin van Athena. Op deze dag werd gevierd dat Athena gewonnen had van Poseidon. Zowel Poseidon als Athena wilden Beschermers van de stad Athene worden. Athena werd als Beschermgodin gekozen.

5^{de} dag van Boidromion: Genesia: Atheens staatsfestival ter ere van de, met name in de oorlog, gestorvenen.

6^{de} dag van Boidromion: Kharisteria: een feest voor Artemis Agrotera (Artemis de Jaagster). Een feest ter herinnering aan de overwinning te Marathon. De overwinning werd toegeschreven aan de tussenkomst van Artemis. Kharisteria betekent dankzegging.

7^{de} dag van Boidromion: Boidromia: nogmaals een dankzegging, maar dan voor de God Apollon. De God werd bedankt, omdat Hij mensen tijdens de oorlog redde.

8ste dag van Boidromion: Democratia: een festival ter ere van Zeus Agoraios, Athena Agoraia en de Godin Themis. Het woord Agora betekent marktplaats, dus Zeus en Athena van de marktplaats. De Godin Themis heerste over het Goddelijke Recht, Zij was een Titaan, dus ouder dan de Olympische Goden. Met dit festival vierden de Grieken in Athena het ontstaan van de democratie.

Van de 15 t/m 21^{ste} dag van Boidromion: Eleusinische Mysteriën: dit is een mysteriecultus, van het Griekse woord mystes dat inwijding betekent. Mensen konden zich laten inwijden in de cultus van de Godinnen Demeter en Persephone te Eleusis. Iedereen die geen zware misdaad had begaan en Grieks sprak, kon zich laten inwijden. Dus ook slaven, vrouwen en buitenlanders, mits ze de kosten konden voldoen.

27^{ste} dag van Boidromion : feest ter ere van de Riviergod Aceleos, het meisje Alokhos, de Nymphen, Hermes, Gaia en Athena. Helaas weten we alleen dat op deze dag aan deze Godinnen en Goden werd geofferd. De bijbehorende mythe is verloren gegaan.

Puanepsion (vierde maan, september-oktober) Het woord betekent gekookte bonen, een gerecht dat bij rituelen werd gebruikt.

5de dag van Puanepsion: Proerosia: het woord betekent voorbereiding voor het ploegen. Het is een landbouwfeest ter ere van de Godin Demeter dat gehouden werd te Eleusis. Er werd een offer gebracht van de eerste vruchten (met name graan) en de Godin werd gevraagd haar zegen te geven voor het zaaiseizoen.

7^{de} dag van Puanepsion: Puanepsia: feest ter ere van Apollon. Er werd een mannetjesgeit en een lam geofferd. De naam van het feest komt van een ritueel gekookte bonengerecht. Volgens het verhaal offerden Theseus en zijn bemanning na een veilige thuiskomst dit gerecht aan Apollon. Het gerecht was gemaakt van de laatste restjes provisie. De jongens maakten voor de processie een rijkversierde stok, die Eiresione heette. Vervolgens gingen ze langs de huizen met deze stokken. Als de jongen iets kreeg van de bewoners, dan mochten de bewoners de stok houden, dat zou geluk brengen.

Maar ook op;

7^{de} dag van Puanepsion: Oskophoria: wijnoogstfeest, met processie, gezamenlijk maal en zang, dans en verhalen.

8^{ste} dag van Puanepsion :Theseia: een feest ter ere van Theseus een zoon van Poseidon. Theseus was een Atheense held. Hij was een tegenhanger van de Goddelijk Held Herakles. Helaas voor Athene lukte het de stad niet, Theseus even beroemd te maken als Herakles.

9^{de} dag van Puanepsion: Stenia: nachtelijk voorbereidingsfeest ter ere van de Godinnen Demeter en Persephone. Het feest is een voorbereiding op de Thesmophoria. De vrouwen kwamen bij elkaar en bespotten elkaar op een vriendschappelijke manier. Het feest herinnerde aan Demeter, die tijdens Haar zoektocht naar Persephone op een soortgelijke manier door Iambe (of Boubo) werd opgevrolijkt. In het heiligdom van Demeter werden vruchtbaarheidsbevorderende voorwerpen (broodfallussen, broodslangen en geofferde biggen) in een kuil gegooid.

Van 11 t/m 13^{de} dag van Puanepsion: Thesmophoria: een driedaags festival alleen voor vrouwen ter ere van de Godinnen Persephone en Demeter. De eerste dag verlieten de vrouwen de stad en gingen naar het heiligdom van Demeter op een heuvel. Daar maakten de vrouwen hutten en sliepen op de grond. De tweede dag vasten de vrouwen (ze aten geen vast voedsel, op granaatappelpitjes na). Wederom herdachten ze, door het maken van goedbedoelde bespottingen, de ontmoeting tussen Iambe en Demeter. De derde dag was er een processie met toortsen, omdat Demeter toortsen bij zich droeg toen Zij Persephone zocht. Waarschijnlijk werden op die dag de

voorwerpen die tijdens de Stenia in de kuil werden gegooid, weer opgehaald. Deze resten werden met het zaaizaad gemengd. Na de plechtigheid werd er uitbundig feest gevierd.

14^{de} dag van Puanepsion : feest ter ere van de Heldinnen, maar welke heldinnen en wat het feest inhield is onduidelijk.

30^{ste} dag van Puanepsion : Khalkeia: feest ter ere van Athena en de God Hephaistos. Het was een feest voor smeden. Het was een vrije dag met een processie, waarbij manden werden rondgedragen met graan en een feest na afloop.

Maimakterion (vijfde maan, oktober-november) Maimakterion is een epithetum van Zeus en het betekent bulderend. Het gaat over het stormachtige weer dat Zeus kan veroorzaken.

10ste dag van Maimakterion: Pompaia: feest ter ere van de Goden Zeus en Hermes. Een processie werd gehouden waarbij een schapen vacht en een kerykion (staf met daaromheen slangen) werd meedragen. De meedragen voorwerpen moesten slecht weer (dat in het Middellandse zee in deze maand begint) weg houden. Verdere informatie ontbreekt.

Poseideon, (zesde maan, november-december) een maand ter ere van Poseidon

8^{ste} dag van Poseideon: Poseidea: waarschijnlijk werd op deze dag een festival gehouden te ere van Poseidon, maar verdere informatie ontbreekt.

26 dag van Poseideon:Haloo: haos betekent dorsvloer. Het was een feest ter ere van Demeter en Dionysos. Vrouwen dansten om een grote fallus en brachten de fallus offers. Mannen mochten later op de avond binnenkomen en er volgde een groot feest (mogelijk Orgie)
Ook in deze maand de kleinere Dionysia, een feest ter ere van Dionysos. Er werd een fallus rondgedragen samen met het beeld van de God.

Gamelion, (zevende maan, december-januari) maan van het huwelijk.

Van 12 t/m 15^{de} dag van Gamelion : Lenaia: een feest ter ere van Dionysos om de slapende vegetatie wakker te maken. Dionysos werd door een houten pilaar voorgesteld en daarom heette Hij Dionysos Orthos (de rechte). Dionysos Orthos vond de gewoonte uit om water en wijn te mengen.

26^{ste} dag van Gamelion Gamelia: een feestelijk herdenking van het huwelijk tussen Hera en Zeus.

Anthesterion, (achtste maan, januari-februari) bloemenfestival.

Van 11 t/m 13^{de} dag van Anthesterion: Anthesteria, bloemenfestival , dodenherdenking en drankgelag. Het feest was ter ere van Dionysos Limnaios (van de moerassen). Eerste dag, Phithoigia, de wijnvaten werden naar de tempel van Dionysos gebracht, daar werden ze geopend. Eerst werden en plengoffers gebracht en de rest van de wijn werd opgedronken. Tweede dag Khoes, dag van de kopjes. Drinkwedstrijden, de prijs was nog meer wijn. 's Avonds vond er een Heilig Huwelijk tussen de God en de koningin plaats. Dit huwelijk werd in de binnenste kamer, die alleen dan open was, van de tempel gevierd. Deze feestdag had een erotisch tintje. De laatste dag, Khutroi, pottendag was gewijd aan de overledenen. Potten met daarin gekookte groenten en granen werden voor de doden neergezet (gekookte groenten en granen was het traditionele voedsel voor de doden). Voorzorgsmaatregelen werden getroffen, om te voorkomen dat de gestorven bleven hangen. Het festival werd afgesloten met de kreet, Weg Keres (geesten) de Anthesteria is voorbij.

23^{ste} dag van Anthesterion : Diasia: festival ter ere van Zeus Meilikhios (Zeus de Vriendelijke). Zeus Meilikhios is een Chthonische (onderaardse) Zeus, die in de gedaante van een slang verscheen. De offers, zoals brooddieren en graan, werden geheel verbrand. Een offer dat geheel wordt vernietigd, wordt een Holocaust genoemd. Voor Chthonische Goden en Godinnen was dit gebruikelijk, in tegenstelling tot offers aan de Olympiërs. Aan de Olympische Goden werd een deel geofferd, de rest werd door de deelnemers aan het offerritueel opgegeten.

Deze maan werden ook de kleine mysteriën van Eleusis gevierd. Het waren voorbereidingen op de Eleusinische Mysteriën. Wanneer deze voorbereidingen plaatsvonden, is niet bekend.

Elaphebolion (negende maan, februari-maart) het woord is een epithetum van de Godin Artemis. Elaphebolion betekent: Zij Die herten doodschiet (met pijl en boog).

6^{de} dag van Elaphebolion: Elaphebolion: feest voor Artemis. Zij kreeg taart in de vorm van hertenbokken gemaakt van deeg, honing en sesamzaad.

8^{ste} dag van Elaphebolion: Asklepieia: festival ter ere van Asklepios, waarbij de God een groot offer kreeg. Na het offeren, was er gezamenlijk maal met de God.

Van 9 t/m 13 dag van Elaphebolion: de grote of stads Dionysia. Dit was het grootste festival ter ere van Dionysos en werd te Athene gevierd. In Athene was zowel een tempel voor de God als een theater. Voor het feest begon werd een beeld van de God buiten de stad aan de weg gezet. Hier kreeg de God zijn offer en het beeld werd terug naar de stad en naar de tempel gedragen. Zo kon men de aankomst van de God vieren. De eerste dag was er een processie voor de God en werden er offers gebracht. De hele nacht werd er feest gevierd. De volgende waren er wedstrijden voor toneelstukken.

17^{de} dag van Elaphebolion: Pandia: feest ter ere van Zeus, maar verder geen informatie.

Mounikhion (tiende maan, maart-april) deze maand is genoemd naar een feest voor Artemis.

4^{de} dag van Mounikhion: Eros: feest ter ere de God van de Liefde Eros. In de normale kalender is de vierde sowieso aan Eros gewijd. Of dit een apart festival is, kon ik niet vinden.

6de dag van Mounikhion: Delphinia: een festival ter ere van Artemis en Apollon. Ongehuwde meisjes namen takken van de Heilige olijfboom en omwikkelden die met wol. Vervolgens gingen ze naar Delphinion, een heiligdom aan de Illisosrivier nabij de plaats Olympieoin. Plutarchus dacht dat het feest ter ere van Apollon en Theseus was. Dit is niet waarschijnlijk. De zesde van de maand is gewijd aan Artemis, bovendien gaat het hier om meisjes en die horen eerder bij Artemis dan bij Apollon. Waarschijnlijk gingen de meisjes Artemis om bescherming vragen. (een olijftak met wol is het kenmerk van een smekeling).

16^{de} dag van Mounikhion: mounikhia: een feest ter ere van Artemis. Op de berg Mounikhion (genoemd naar de held Mounikhos) had Artemis een tempel. Mounikhion ligt bij de haven van Athene. Artemis werd onder twee gedaanten vereerd tijdens dit festival. Als Artemis Potnia Theron (Heerseres der Dieren) en als Maangodin. Voor Artemis Potnia Theron werd een geit verkleed als meisje geofferd. Daar hoorde de volgende mythe bij. Op een dag doodden de Atheners een vrouwtjesbeer in de tempel van Artemis. De Godin was woest en eiste dat er een meisje geofferd zou worden. Een man was bereid zijn dochter te offeren. Hij wisselde zijn dochter echter om voor een geit verkleedt als meisje. De Godin Artemis was zo onder de indruk, dat de goede man priester van Artemis voor het leven werd.

Voor de Maangodin (en Zongodin) Artemis werd een processie gehouden. Mensen droegen Amphiphontes (het woord betekent in het rond schijnen of dubbel schijnen) met dadia (kleine toortsen). Amphiphontes zijn koeken of taarten. Het festival werd gehouden als de maan vol was

en zowel de maan als de zon te zien was. Voor meer informatie over Artemis als Zon- en Maangodin zie het boek S.D'Este, Artemis Virgin Goddess Of the Sun & Moon, (London, 2005).

19^{de} dag van Mounikhion : Olympieia: festival te ere van Zeus, waarbij waarschijnlijk een stier geofferd werd.

Tijdens deze maand werd ook de Leukaspis en de Tritopartores gevierd. Over deze festivals kon ik niets vinden.

Thargelion (elfde maand, april-mei) de maand is genoemd naar een festival van de God Apollon.

6& 7^{de} dag van Thargelion : Thargelia: De verjaardag van Artemis en Apollon. De eerste dag was een dag om de stad te reinigen. Twee arme mensen werden gekozen om Pharmakoi te zijn, de zondebok dus. De ene stond voor alle mannen en de andere voor alle vrouwen. Eerst kregen de Pharmakoi goed te eten. Daarna werden ze afgeranseld om de stad te zuiveren. De tweede dag bestond uit het brengen van offers, voornamelijk eerste vruchten. Het offer gemaakt van graan en groenten heette Thargelos. Jongenskoren hielden hymne-zing wedstrijden.

16^{de} dag van Thargelion: Zeus Epakrios: Epakrios betekent van de hoogten en offers werden aan Zeus gebracht.

19^{de} dag van Thargelion : Bendideia: feest ter ere van de Thracische Godin Bendis gevierd in Athene. Wat de functie van de Godin Bendis is, is niet bekend. Tijdens het festival werd een uitzonderlijk lange processie gehouden, die 's ochtends begon. De processie was zolang dat mensen zich naderhand moesten opknappen. Vervolgens was er een gezamenlijk maaltijd met de Godin. 's Avond werd er een race georganiseerd waarbij de deelnemers te paard zaten met toortsen in de hand. Ook dit was zeer ongewoon. Het feest duurde de hele nacht. Ook op deze datum werd een offer gebracht aan de held Menedeios.

24^{ste} dag van Thargelion: Kallyntheria: de vrouwen van de stad Athena maakten de tempel van Athena schoon. De eeuwige vlam op het altaar werd bijgevuld.

25^{ste} dag van Thargelion : Pluntheria: de vrouwen gaan het beeld van de Godin Athena wassen. De vorige dag was de tempel schoongemaakt, deze dag werd het beeld van Athena Polias (Bewaakster van de stad) gereinigd. De vrouwen verwijderden het gewaad en de sieraden van het beeld, wikkelden het in doeken en brachten het beeld in processie naar de wasplaats. Op de oever kreeg de Godin dadels geofferd. Na het wassen werd het beeld in een processie met fakkels teruggebracht naar de tempel. Vervolgens werd het beeld gekleed in het gewaad dat Athena was aangeboden op de Panathenaia, dat tot die tijd opgeborgen lag en met juwelen behangen. Zolang het beeld uit de stad was, werd de stad als gevaarlijk beschouwd.

Skirophorion (twaalfde maand, mei-juni) deze maand is genoemd naar een festival te ere van Demeter.

3^{de} dag van Skirophorion : Arrhephoria: geheime ritën. De ritën werden uitgevoerd door twee jonge priesteressen van Athena (arrhepheroi, draagsters van onuitgesproken dingen) Deze meisjes leefden twee jaar in de tempel van Athena. Zij voerden vele geheime rituelen uit, waaronder het afleveren van een pakketje bij het heiligdom van Aphrodite in de Tuinen. Op de terugweg naar de tempel van Athena namen ze een ander pakje mee terug. Na twee jaar werden ze vervangen.

12^{de} dag van Skirophorion: Skiraphoria: festival ter ere van het oogsten en dorsen van het graan. Priesters en priesteressen liepen in processie naar het Skiron, een heiligdom van Demeter en Persephone. Bij het Skiron vond ook het eerste zaaien plaats. Het was een feest voornamelijk voor vrouwen, die zich voor het festival onthielden van geslachtsverkeer om zo de vruchtbaarheid van het land te bevorderen. De vrouwen gooiden gebak in de vorm van slangen en

phallusen samen met biggen in een kuil. De mannen hielden een race waarbij ze wijnranken droegen naar de tempel van Athena Skiras. De winnaar kreeg: wijn, honing, kaas, graan en olijfolie. Van de winnaar kreeg de Godin Demeter een plengoffer van de zojuist gewonnen wijn, waarvan hij vervolgens ook dronk. De Godin werd om haar zegen over de vruchten van het seizoen gevraagd.

14^{de} dag van Skirophorion:Dipolieia: een festival voor Zeus. Op het altaar werd graan en gerst gelegd. Wanneer de offerstier van een van de twee at, sloeg de priester hem met een bijl dood. De priester gooide meteen daarna de bijl weg en vluchtte. De bijl werd later gearresteerd en veroordeeld voor moord.

Laatste dag voor de nieuwe maan: offer aan Zeus Soter (Redder) en Athena Soteira (Redster). Op de laatste dag van het oude jaar werd aan hen geofferd en gevraagd om een goed nieuw jaar. De meeste informatie voor dit stuk heb ik gehaald uit: S.K.I.Winter, Kharis Hellenic Polytheisme Explored, (USA, 2004) en de website www.hellenion.org

Hoe vierden de Oude Grieken religieuze feesten.

Voor een feest namen de Grieken een bad en trokken schone kleding aan. Ze maakten een bloemenkrans (dit heet een Stephanos) en plaatsten die op het hoofd. Ook droegen ze wollen linten en twijgen. In processie (processie op zijn Grieks is pompe) trokken ze naar de tempel. In de processie liepen in ieder geval de offerdieren (of andere te offeren zaken, zoals de peplos voor de Godin Athena) mee, maar ook iemand die een mand droeg met daarin het offermes verborgen onder de gerst. Verder draagt iemand de khernips mee.

Bij mysterie godsdiensten werd ook de kiste (doos met heilige voorwerpen) megedragen. Mensen waren vrolijk, er werden hymnen gezongen, er waren musici. Wanneer ze bij de tempel zijn aangekomen, zegt de leider (ster): Koimeson stoma. Dit betekent heilige stilte. Het is een oproep aan een ieder die meedoet met het ritueel om nu stil te zijn. Of beter gezegd op te houden met kletsen. Als het stil is vormen de participanten een cirkel of semi-cirkel rond het altaar (offeraltaar is bomos).

Iedereen wast zijn handen in de khernips¹. De priester (res) spreekt een gebed voor de Godinnen of Goden uit, die geëerd worden met dit ritueel. Het gebed wordt hardop uitgesproken. Om de beurt pakt iedereen een hand gerst. Vervolgens gooit iedereen deze hand gerst op het altaar, dit is altijd het eerste offer. Het tweede offer is wierook, ook dit wordt op het altaar geplaatst. Het offerdier wordt geslacht en een aantal delen van het dier worden op het altaar verbrand als offer voor de Goden. Wanneer het vlees in het vuur wordt gelegd en het vuur oplaait, werd dit gezien als een teken dat de Godin of God aanwezig is en Haar/Zijn offer aanvaard.

Dit oplaaien van het vuur is dus belangrijk. De overgebleven delen van het vlees worden geroosterd en opgegeten. Aan de Goden worden ook vruchten, taart en andere zaken geofferd. Na het offeren kan het feest beginnen en dit wordt samen met de Godin of God gevierd.

Zo worden feesten gevierd. Belangrijk daarbij is te weten dat de Godinnen en Goden zuiver benaderd moeten worden. Dus op zijn minst wassen met khernips, maar ritueel douchen van te voren is aan te raden. Nadat er om stilte gevraagd is, kan de zin: **hekas, hekas, este bebeloi** (laat alle profane weggaan) worden uitgesproken. Deze zin komt uit de Eleusinische mysteriën en

¹ Khernips is puur water (b.v bronwater) dat gereinigd is met zeezout en/of rozemarijn. Eerst wordt het zeezout toegevoegd, daarna een brandend takje rozemarijn. Het water wordt over de handen gegoten, de handen niet in het water steken, want dan is het water daarna onrein.

betekent dat iedereen die niet zuiver is (dus miasma, smet heeft) weg moet gaan. Hieruit blijkt wel weer hoe belangrijk zuiverheid werd gevonden.

De informatie hierboven komt uit: S.K.I.Winter, Kharis Hellenic Polytheism Explored, (USA, 2008) en het standaardwerk over Griekse religie: W.Burkert,Greek Religion, (Cambridge,1985).

Kalender van de Panhelleense Spelen

De volledige cyclus van de Spelen bestreek een periode van vier (zonne)jaren, waarbij die in Olympia en Delphi *vierjaarlijks*, die op de Isthmos en in Nemea *tweejaarlijks* plaatsvonden. Dit doet vermoeden dat de volgende cyclus van kracht was:

zonnejaar I - juni/juli: **Olympische Spelen** (vb. 480 v.Chr.)
zonnejaar II - juli/augustus: Nemeïsche Spelen (vb. 479 v.Chr.)
zonnejaar II - april/mei: Isthmische Spelen (vb. 478 v.Chr.)
zonnejaar III - augustus/september: **Pythische Spelen** (vb. 478 v.Chr.)
zonnejaar IV - juli/augustus: Nemeïsche Spelen (vb. 477 v.Chr.)
zonnejaar IV - april/mei: Isthmische Spelen (vb. 476 v.Chr.)
zonnejaar I - juni/juli: **Olympische Spelen** (vb. 476 v.Chr.)
etc...

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de oude Grieken het (zonne)jaar lieten beginnen bij de zomerzonnestilstand, dat wil zeggen dat volgens onze tijdrekening de Isthmische Spelen in hetzelfde jaar zouden vallen als de Olympische of de Pythische. Voor de oude Grieken was dat niet zo; voor hen vielen Isthmische en Nemeïsche Spelen in hetzelfde jaar...

In de Griekse oudheid waren er vier grote **Panhelleense Spelen** (*Gr.:* ἀγῶνες, agones; *wedstrijden*), wedstrijden voor alle Grieken. Deze wedstrijden stonden open voor atleten, artiesten en publiek uit alle delen van de Griekssprekende wereld. Deze spelen werden ook wel de 'Kransspelen' genoemd, omdat de winnaars slechts een krans als prijs kregen.

De Grieken kwamen er samen in de ware agonale geest en leerden er elkaar waarderen om hun menselijke gaven. Door een langdurig onderling contact tussen afgevaardigden van verscheidene staten en culturen stegen deze bijeenkomsten ver uit boven het louter sportieve of religieuze niveau, en werden waardevolle elementen in de groei naar Griekse eensgezindheid.

Vele idealistische staatslieden hebben vruchteloos gehoopt dat uit het samen deelnemen aan de *agones* ook een grotere samenhang op politiek vlak zou groeien, en dat de afzonderlijke stadstaten zich zouden verenigen binnen de grenzen van één Griekse staat. Zover is het nooit gekomen: het particularisme bleek uiteindelijk sterker te zijn dan het streven naar unitarisme.

De vier Panhelleense Spelen waren:

- 1 De Olympische Spelen
- 2 De Pythische Spelen
- 3 De Isthmische (of Korinthische) Spelen
- 4 De Nemeïsche Spelen
- 5 Kalender van de Panhelleense Spelen

Van al deze Panhelleense spelen waren de **Olympische Spelen** de belangrijkste

De Olympische Spelen

- in Olympia in Elis (Peloponnesus)
- vierjaarlijks, in de maanden juni / juli
- ter ere van de God Zeus
- oorsprong mogelijk nog in het 2de millennium v.Chr., volgens de traditie gesticht door Pelops, die dankzij een wagenwedren in Elis zijn echtgenote en de koningstroon had gewonnen
- prijs: olijfkrans en heilige olijfolie
- zie ook Geschiedenis van de Olympische Spelen

De Pythische Spelen

- in Delphi
- vierjaarlijks, in augustus / september van het 3de jaar van elke Olympiade
- ter ere van de god Apollo
- sinds ± 600 v.Chr., ter herinnering aan Apollons overwinning op het monster Python
- prijs: laurierkrans

De Isthmische (of Korinthische) Spelen

- op de landengte (*isthmus*) van Korinthe
- tweejaarlijks, in de lente
- ter ere van de god Poseidon
- oorsprong onduidelijk, volgens de traditie gesticht door Poseidon zelf of door Theseus
- prijs: krans van pijnboomtakken

De Nemeïsche Spelen

- bij het stadje Nemea in Argolis (Peloponnesus)
 - tweejaarlijks, twee maanden na de Isthmische Spelen
 - ter ere van Zeus
 - oorsprong werd in verband gebracht met de lijkspele ter ere van een jong prinsje uit het Nemeïsche koningshuis
 - prijs: krans van selderiebladeren
-

Olympische Spelen in de Klassieke Oudheid

HET LEVEN OP DE OLYMPUS

DE OLYMPUS is een hoge, met sneeuw bedekte berg in het oosten van Griekenland. De oude Grieken geloofden dat boven op deze berg een groot, schitterend paleis met hoge muren stond waar de twaalf olympische goden woonden.

PARADIJSELIJKE ONRUST

De goden waren net mensen: ze waren altijd met elkaar aan het ruziën. Godinnen waren vaak jaloers op elkaar. Zo vonden Aphrodite, Athene en Hera alle drie dat zij de mooiste waren. De Trojaanse prins Paris wees Aphrodite aan als de mooiste nadat zij hem had beloofd dat hij met Helena, de mooiste vrouw van de wereld, mocht trouwen. Paris schaakte de mooie Helena, de vrouw van koning Menelaüs. Dat was de aanleiding tot de Trojaanse oorlog.



Paris moet zeggen wie de mooiste is.

ETEN EN DRINKEN

De goden leidden een luxeleventje op de Olympus. Ze hadden bedienden die hun borden opschepten met exclusieve godenspijzen als ambrozijn en hun glazen vulden

met nectar en wijn. Stervelingen die hun handen ernaar uit durfden te steken werden onmiddellijk door Zeus gestraft.

DE TWAALF OLYMPIËRS

DE OUDE GRIEKEN geloofden dat hun goden supermensen waren. De goden hadden bijzondere krachten en eigenschappen maar kenden daarnaast ook emoties en konden net als mensen jaloers, verliefd en humeurig zijn. Er waren twaalf goden, de zogeheten olympiërs. Volgens de oude Grieken woonden zij op de Olympus, de hoogste berg van het land. Van daaruit konden ze de hele wereld overzien en vaak bemoeiden ze zich met mensenzaken. Alle goden hadden een eigen karakter en een eigen domein en ze hadden allemaal hun eigen attributen. De verhouding tussen de twaalf goden was bijzonder gecompliceerd en ze waren niet altijd even vriendelijk tegen elkaar.



ZEUS

Zeus was de koning der goden en vader van een aantal van hen. Hij was ook de god van de hemel en de winden.

ATTRIBUTEN: bliksem, adelaar

OUDERS: Cronus en Rhea

UITERLIJK: baard en golvende haren

GETROUWD MET: Hera (en anderen)



HERA

Beschermgodin van het huwelijk en gemalin van haar broer Zeus.

ATTRIBUTEN: diadeem, koe, pauw

OUDERS: Cronus en Rhea

UITERLIJK: met kroon en scepter

GETROUWD MET: Zeus



APHRODITE

Mooie jonge godin van de liefde en de schoonheid.

ATTRIBUTEN: duif, appel, schelp

OUDER: Uranus

UITERLIJK: mooi, jong met tovergordel en spiegel

GETROUWD MET: Hephaestus



HEPHAESTUS

God van het vuur, smeden en bouwen.

ATTRIBUTEN: ezel, aambeeld, hamer

OUDERS: Zeus en Hera

UITERLIJK: oud en lelijk, met hamer, bijl en tang

GETROUWD MET: Aphrodite



APOLLO

God van de geneeskunde, muziek en poëzie, beschermer van herders en broer van Artemis.

ATTRIBUTEN: lauriertak, boog, raaf, lier

OUDERS: Zeus en Leto

UITERLIJK: jonge god met lier

GETROUWD MET: geen vaste partner



HERMES

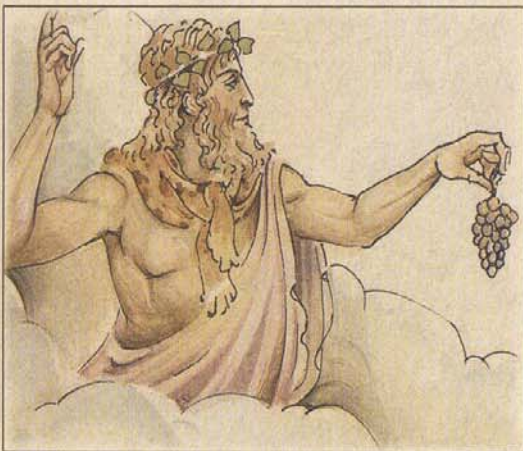
God van de handel, boodschapper van de goden.

ATTRIBUTEN: vleugeltjes en caduceus (met slangen omwikkelde staf)

OUDERS: Zeus en Maja

UITERLIJK: met staf en met vleugeltjes op helm en sandalen

GETROUWD MET: niemand



DIONYSUS

God van de wijn, landbouw en feesten.

ATTRIBUTEN: wijnrank, klimop

OUDERS: Zeus en Semele

UITERLIJK: jeugdig met lang haar, druiven en thyrsustaf

GETROUWD MET: Ariadne



ARES

God van het geweld en de oorlog.

ATTRIBUTEN: gier, hond

OUDERS: Zeus en Hera

UITERLIJK: krijgshaftige jongeman met helm, schild en speer

GETROUWD MET: niemand

De benaming van Dionysus (in het plaatje), is Romeins, zijn Griekse benaming is Dinoyosos. Met alle respect voor de schrijver, maar in sommige boeken over Griekse Mythologie, staan de benamingen van sommige Goden in het Romeins, dit is echte dus onjuist, zo ook Apollo(n).

Nog een keer op een rij “De goden van Olympiërs”

- Aphrodite (liefde, vruchtbaarheid, schoonheid en beschermster van fauna en flora)
- Apollo (orakel, boogschieten, ziekte en gezondheid, muziek en de zon)
- Ares (oorlog, krijgslust)
- Artemis (maan, jacht, maagden, wilde dieren en kuisheid, maar ook vruchtbaarheid)
- Demeter (landbouw en graan)
- Dionysos (wijn en feesten)
- Hades (dood, rijkdom, kostbare metalen en god van de onderwereld)
- Helios (zon)
- Hephaistos (smeedwerk, vuur en ambachten)
- Hera (vrouw van Zeus, beschermt het gezin, vrouw en huwelijk)
- Hermes (handel, verkeer, dieven, boodschapper van de goden)
- Hestia (haard en familie)
- Pallas Athena (wijsheid, strategie, krijgskunst en het handwerk)
- Pan (woud, herdersleven en de muziek)
- Poseidon (zeeën oftewel water en aardbevingen en paarden)
- Zeus (oppergod, hemel en aarde, en weer bliksem-slingeraar)

Oorsprong Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

De precieze oorsprong van de Olympische Spelen in de Klassieke Oudheid is onbekend, maar verschillende mythen en legenden doen de ronde.

Een hiervan vertelt over de held Heracles die een race zou hebben gewonnen in Olympia en vervolgens bepaalde dat de race elke vier jaar herhaald moest worden.

Volgens een andere mythe zouden de Olympische Spelen ingevoerd zijn door de oppergod Zeus nadat hij de Titaan Kronos had verslagen.

Een derde mythe vertelt dat koning Iphitos van Elis (9e eeuw v.Chr.) aan de basis van Olympische Spelen zou hebben gestaan. Hij zou het orakel van Delphi geraadpleegd hebben om te vragen hoe hij zijn onderdanen kon beschermen tegen oorlog. De Pythia zou hem geadviseerd hebben om spelen te organiseren ter verering van de goden. De Spartaanse vijand van Iphitos zou toen besloten hebben om de oorlog te stoppen tijdens de spelen. De Olympische Spelen worden zo genoemd omdat ze werden gehouden in de Oud-Griekse stad Olympia.

De vierde mythe vertelt dat Pelops de hand van Hippodameia, de dochter van Oinomaos vroeg. Oinomaos was de koning van Pisa, een plaatsje in de buurt van Olympia. Een orakel had Oinomaos voorspeld dat hij vermoord zou worden door zijn schoonzoon. Hij besliste daarom dat elke man die met Hippodameia wilde trouwen, Oinomaos moest verslaan in een wagenren naar de tempel van Poseidon. Oinomaos had zijn paarden namelijk van de oorlogsgod Ares gekregen. Hij was dus bijna onverslaanbaar. Als de bruidegom verloor werd zijn hoofd aan de poortmuur gehangen. Reeds twaalf hoofden hingen er aan de poortmuur toen Pelops arriveerde. Toen Hippodameia Pelops zag werd ze op slag verliefd en maakte een afspraak met hem. Ze zei tegen hem dat hij gek was, maar Pelops had een plan. Hij liet de assen van de wagen van Oinomaos vervangen door assen van was. De volgende dag werd de race gehouden en op een gegeven moment viel de wagen van Oinomaos om, doordat de assen van zijn wagen waren gesmolten. Hij werd toen door Pelops in het ravijn gegooid. Zo won Pelops de race en als dank stelde hij de Olympische Spelen in.

Geschiedenis

De Spelen werden gehouden in Olympia in de Griekse landstreek Elis. Olympia was een heilige plaats waar vele tempels, altaren en standbeelden te vinden waren. Er stond onder meer het 12 meter hoge Beeld van Zeus te Olympia, dat een van de zeven wereldwonderen was.

In de begintijd stond er slechts één onderdeel op het programma: een hardloopwedstrijd over de lengte van ongeveer 190 meter. In de loop der jaren werden steeds meer sportonderdelen toegevoegd: boksen, worstelen, Penkration (een combinatie van boksen en worstelen), paardenrennen, verschillende hardloopwedstrijden en de Pentatlon, een vijfkamp bestaande uit worstelen, hardlopen, verspringen, speerwerpen en discuswerpen. Doordat er steeds meer onderdelen bij kwamen, duurde de spelen niet één maar vijf dagen. 3 dagen werden gebruikt voor de spelen, één volgens religieuze rituelen, en op de laatste dag kregen alle deelnemers banket.

De winnaars van de verschillende wedstrijden werden beloond met een olijfkrans en genoten veel aanzien. Beeldhouwers maakten beelden van de winnaars.

Het Olympisch stadion



Deze stenen banken deden dienst als jurytafel in het Olympisch stadion.

Men heeft er graffiti aangetroffen van atleten die er hun beurt afwachtten.

Zowel het stadion als de tunnel van Olympia zijn verloren gegaan. Alleen de start- en aankomstlijn is nog te bezichtigen: twee stenen drempels met groeven voor een betere grip

Olympisch vuur

De antieke Spelen waren verbonden aan Zeus, de Griekse oppergod. Dit vuur werd brandende gehouden gedurende de Spelen. De vlam ervan werd, net als alle andere offers, aangestoken met het heilige vuur van de godin Hestia.



De Olympische vlam, of Olympisch

De Olympische vlam, of Olympisch vuur, is een symbool van de Olympische Spelen. De oorsprong ervan ligt in het oude Griekenland toen een heilige vlam aangestoken werd door zonnestralen (het zonlicht met spiegels op de fakkel te laten schijnen) in Olympia en het vuur gedurende de vieringen in het oude Olympia bleef branden ter herdenking van de diefstal van het vuur van de Griekse god Zeus door Prometheus.

De fakkeltocht vindt ook zijn oorsprong in het oude Olympia en ze keerde weer tijdens de Spelen in 1936 in Berlijn. Na het aansteken van de vlam werd het via een fakkelestafette gebracht naar de stad die de Olympische Spelen organiseerde. Het Olympisch vuur wordt met de fakkel aangestoken en het pas gedoofd bij de sluitingsceremonie. De fakkeltocht staat symbool voor het doorgeven van de Olympische tradities van de ene op de andere generatie

De Olympische vlam is een vuur dat ontstoken wordt tijdens de openingsceremonie van Olympische Spelen en blijft branden tijdens de hele Spelen tot het bij de slotceremonie gedoofd wordt. Het vuur is afkomstig uit Olympia (de plaats van de antieke Spelen in Griekenland) waar men een fakkel heeft ontstoken door tijdens een ceremonie het zonlicht met spiegels op de fakkel te laten schijnen. Daarna wordt deze fakkel door een estafetteloop (maar gedeeltelijk ook met sneller vervoer zoals vliegtuig) via een groot aantal landen naar het stadion van de Spelen gebracht, waar de laatste loper de eer heeft om de Olympische vlam te ontsteken.

De vlam stelt het streven naar volmaaktheid en de overwinningstrijd voor. Ze werd in de moderne Olympische Spelen voor het eerst ingevoerd tijdens de Spelen in Amsterdam in 1928. Sindsdien symboliseert de vlam het licht van de geest, de kennis en het leven

Olympische vrede

Het concept van de Olympische spelen is vrede, hoe omstreden ook, stamt wel degelijk vanuit de oudheid. Voor het begin van de spelen werd een heilige wapenstilstand afgekondigd. Deze duurde eerst vijf dagen, later zelfs drie maanden, om de bezoekers en atleten op weg naar Olympia te beschermen. De spondophoroi σπονδοφοροι waren speciaal aangesteld om deze wapenstilstand af te kondigen. Voor die gelegenheid was er een speciale tekst opgesteld, waarvan we de inhoud niet letterlijk kennen. Wel is bekend dat het verdrag was gegraveerd op een discus die in de Hera-tempel werd bewaard, toen Pausanias Olympia bezocht kreeg hij hem te zien.

Deelnemende staten mochten onder andere geen gewapend conflict beginnen en geen rechtszaken aanspannen of executies voltrekken. Overtreders kregen een fikse geldboete. Ook de moderne Olympische Spelen kennen nog steeds deze Olympische vrede.

Conflicten bij de Olympische Spelen

Er zijn heel wat conflicten geweest met betrekking tot de organisatie van de Olympische Spelen, de Eliërs kregen het regelmatig aan de stok met de inwoners van Pisa, een plaats heel dicht bij Olympia.

Het ergste conflict met de Pisanen vond plaats in 364 v.Chr., toen bestormden soldaten de arena in Olympia en vond er een heuse veldslag plaats. Meteen was de meest dramatische botsing tussen sport en politiek een feit. De tragedie wilde dat de Elianen de Olympische Spelen organiseerden, maar volgens schrijver Xenophon hadden de Pisanen, een naburige bevolkingsgroep, het laken naar zich toe getrokken. Daar waren de Elianen uiteraard niet blij om en ze besloten het festival te verstoren op zijn hoogtepunt, terwijl duizenden Grieken er een worstelwedstrijd bijwoonden. In het heilige Olympia namen de Pisanen en hun bondgenoten, de Arcadiërs, hun defensieve stellingen in. Op de daken van de tempels stelden ze boogschutters op, maar de Elianen slaagden er toch in om door de vijandige gelederen te breken. In het heiligdom van Zeus kwam het tot gevechten van man tot man. De sportliefhebbers waren niet bepaald uit hun lood geslagen. Volgens schrijver Diodotos volgden de toeschouwers; *in feestelijke gewaden en met lauwerkransen en bloemen in het haar de schermutselingen langs de zijlijn, om gespeend van alle partijdigheid de heldhaftige prestaties van beide kampen toe te juichen*; Het gewelddadige protest verrichtte wonderen. De Elianen moesten de aftocht blazen, maar ze mochten de volgende Spelen organiseren.

Tegenwoordig stellen we het oude Olympische sportideaal boven de onderlinge rivaliteiten. De Grieken kondigden een *heilig bestand* af om de sportlui en de toeschouwers de kans te geven het festival bij te wonen. Dat was een hele prestatie en een land dat voortdurend verscheurd werd door interne twisten. Maar de Grieken bleven hun eigen ideaal niet altijd trouw. Er zijn ook embargo's geweest. In 420 v.Chr., toen de Peloponnesische oorlog in alle hevigheid woedde, werden de Spartanen van de Spelen geweerd. Een Spartaan die er toch in geslaagd was om door de mazen van het net te glippen, werd gezeseld. Twintig jaar later werkten de Spartanen zich nog dieper in de nesten toen ze midden in het heilige bestand een militaire actie op het getouw zetten. Pausanias^[7] schrijft hierover dat de Elianen de Spartanen van de Spelen weerden, de Spartanen reageerden hierop door met een leger het territorium van Elia binnen te trekken, door een

Vrouwen bij de Spelen

Dat de Spelen uitsluitend voor mannen waren, is een hardnekkige mythe. De traditie wil dat vrouwen niet konden deelnemen en zelfs niet mochten kijken. De mannen waren immers allen naakt. Toch is de werkelijkheid minder zwart-wit. Vrouwen mochten inderdaad niet deelnemen, maar ongehuwde maagden werden wel toegelaten in het publiek. Getrouwde vrouwen mochten niet naar binnen. Dit kan te maken hebben met het religieuze karakter van de Spelen: oorspronkelijk waren ze misschien verbonden met vruchtbaarheidsriten.

Het verbod was echter niet universeel, want op andere spelen, zoals de Nemeïsche Spelen en de Pythische Spelen, waren vrouwen wel toegestaan, zowel onder de deelnemers als onder het publiek. Ook bezaten vrouwen hun eigen spelen: de Heraia. Deze spelen waren ter ere van de godin Hera. Hierover is niet erg veel bekend, maar vast staat wel dat er enkel loopwedstrijden werden gehouden en dat de dames gekleed waren. De loopwedstrijden gingen net als bij de mannen over 600 voet. Werden vrouwen dan toch minder gediscrimineerd dan aanvankelijk gedacht? Nee, want hierbij komt toch weer de gedachte kijken van de inferieure vrouw. De voet bij mannen werd berekend op de standaardvoet in de tempel van Zeus. Bij hen was 600 voet ongeveer 192 meter. De vrouwenvoet werd berekend op de voet in de tempel van Hera en was dus kleiner; zo moesten zij slechts 160 meter lopen.

De overwinnaars

De tijd, oorlogen, plunderingen, religieus fanatisme en onverschilligheid hebben de archieven van de Spelen vernietigd. Men neemt aan dat ze in het Bouleutèrion werden bewaard. Er zijn namen tot ons gekomen: worstelaar Milan uit Kroton was zesvoudig winnaar in Olympia; Faullos had het record verspringen op zijn naam met 16.28 meter; Koroïbos was de eerste loopkampioen wiens naam bewaard bleef (776 v.Chr.); Leonidas van Rhodos won de drie loopwedstrijden maar liefst viermaal na elkaar (van 164 tot 152 v.Chr.). Kylon van Athene, Anaxilas van Rhegion en Hiëron van Syracuse gebruikten hun overwinningen om in hun respectievelijke steden in de politiek te gaan. Ook de ervaren politicus Alkibiades liet niet na de Atheense kiezers te herinneren aan zijn kwaliteiten als atleet.

Ook Romeinse keizers hebben hun naam in de annalen van Olympia geschreven, onder wie Tiberius en Nero. Maar in het laatste geval kan men de herinnering nauwelijks roemvol noemen: Nero behaalde weliswaar een overwinning in de wagenrennen, maar men moet daarbij wel bedenken dat zijn wagen werd getrokken door tien paarden, dat hij tweemaal ten val kwam en dat hij 250 000 drachmen overmaakte aan de scheidsrechters... Als bekroning - dat is hier het toepasselijke woord - bracht hij meer dan 2000 palmen en kransen mee naar Rome.

Het was voor een stad erg belangrijk om veel overwinnaars te hebben, elke stad had haar eigen nationale eer en deed derhalve haar best om zoveel mogelijk olympische zeges op haar conto te schrijven. Een olympisch succes droeg immers in belangrijke mate bij aan het aanzien van de verschillende plaatsen, die elkaar om de haverklap in de haren vlogen. Maar het kon natuurlijk gebeuren dat een stad niet beschikte over sporters die goed genoeg waren om een overwinning te behalen. Een atleet kopen, kon dan een optie zijn.

Door met geldbuidels te zwaaien kreeg de Griekse stad op Sicilië een succesvolle sporter in zijn gelederen. Zo maakte zij voortaan ook kans op Griekse roem die voor de Grieken zo belangrijk was. De Spelen waren en zijn nog steeds een mix van emotie en sportgeweld. Of het nu gaat over het chauvinisme van onze moderne staten, of de concurrentiestrijd tussen de antieke Griekse steden, de vreugde bij het winnen en de teleurstelling bij het verliezen zijn door de eeuwen heen altijd hetzelfde gebleven. En zo is het ook met de gevoelens van de deelnemers. Er zijn momenten van zelfvertrouwen, maar het kan gebeuren dat de situatie verandert en de angst hun

om het hart slaat. De Griekse vuistvechter waarover Pausanias vertelt, werd het allemaal wat te veel en dat kwam hem duur te staan.

Minstens zo erg vond Pausanias het voorval met Creugas in 400 v.Chr.; op de Nemeïsche Spelen nam Creugas in het boksen het op tegen Damoxenos, 's avonds was de kamp nog niet beslist, beide bokkers stemden ermee in elkaar om de beurt een klap te geven die niet mocht worden afgeweert. Creugas gaf Damoxenos een klap op het hoofd, Damoxenos overleefde die, daarna beval Damoxenos Creugas zijn arm op te tillen, daar haalde hij uit met gestrekte vinger. De zij van Creugas was doorboord, daarna haalde Damoxenos een tweede keer uit en dit keer in de buik van de tegenstander; Creugas was op slag dood. Maar omdat Damoxenos twee keer had geslagen werd hij gediskwalificeerd en won Creugas toch de wedstrijd^[11]. Verder vereeuwigd Pausanias een familie krachtpatsers die in Olympia zegevierden:

Prijzen

Op de laatste dag kregen de atleten hun prijs, bestaande uit een tak van de heilige wilde olijfbom die op het terrein groeide vlak bij de tempel van Zeus^[12]. Voor de hedendaagse atleet stelt dit weinig voor, maar voor de Grieken had de boom een sterke symbolische en religieuze waarde. In mythische tijde was het Herakles^[13] geweest die de eerste olympische winnaar had gekroond met een krans van olijftakken en hieruit kwam de olympische gewoonte voort. In Delphi, waar de Pythische spelen werden gehouden, ging het weer anders. Daar kregen de mensen een laurierkrans, op de grond van dan weer een andere mythe: Apollo, die in Delphi werd vereerd, zat ooit achter Daphne aan, een meisje dat niets van hem wilde weten. Ze vluchtte voor zijn avances en werd veranderd in een laurierstruik.^[14]

Het waren dus niet zomaar takjes die de Grieken hun zegevierende atleten cadeau deden, maar takjes met een heilige uitstraling. En dat paste goed bij de status die aan de overwinnaars zelf werd toegekend. Zij werden in hun thuissteden ook ongeveer goddelijk verklaard en konden vaak rekenen op een levenslange toelage, gratis eten en nog veel meer prettige privileges. Bovendien gebruikten latere geschiedschrijvers de namen van de winnaars bij wijze van tijdsaanduiding:

Een overwinning op de Olympische Spelen leverde dus met recht onsterfelijke roem op, want de namen van atleten die de Olympische Spelen worden vaak door klassieke auteurs overgeleverd tot in onze tijd.

Niet iedereen was er even tevreden mee, met zo'n takje van een heilige boom.

Deze les is samengesteld door
Jolanda Mentrix Natuurreligie Groep Knossos Anders
& Suzanne, NA Magistra (priesteres) Natuurreligie Groep Knossos Anders